Zbornik sudske prakse

RJEŠENJE SUDA (deseto vijeće)

29. listopada 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 99. Poslovnika Suda – Obvezno osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila – Direktiva 2009/103/EZ – Članak 3. prvi stavak – Obveza ugovaranja osiguranja – Doseg – Vozilo koje nije u voznom stanju, koje nije registrirano i koje se zakonito povuklo iz upotrebe”

U predmetu C-688/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy w Opatowie (Općinski sud u Opatówu, Poljska), odlukom od 14. listopada 2020., koju je Sud zaprimio 17. prosinca 2020., u postupku

HG,

TC

protiv

Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny,

uz sudjelovanje:

Prokuratura Okręgowa w Kielcach,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika desetog vijeća, I. Jarukaitis (izvjestitelj) i M. Ilešič, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: A. Calot Escobar,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči obrazloženim rješenjem, sukladno članku 99. Poslovnika Suda,

donosi sljedeće

* Jezik postupka: poljski

Rješenje

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 2009., L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6. svezak 7., str. 114.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba HG i TC, s jedne strane te Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (Jamstveni fond za osiguranja, Poljska) (u daljnjem tekstu: Jamstveni fond), s druge strane, u pogledu eventualne obveze da tužitelji iz glavnog postupka sklope ugovor o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila za vozilo koje nije u voznom stanju, koje nije registrirano i koje se zakonito povuklo iz upotrebe.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Članak 1. točka 1. Direktive 2009/103 sadržava sljedeću definiciju:

„Za potrebe ove Direktive:

1. ‚vozilo' znači svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet, a koje pokreće mehanička snaga, ali koje se ne kreće po tračnicama, i svako priključno vozilo, bilo da je priključeno ili ne […]."

4 U prvom stavku članka 3. te direktive, naslovljenog „Obvezno osiguranje vozila", propisuje se:

„Podložno članku 5., svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem."

5 U članku 5. navedene direktive, naslovljenom „Odstupanje od obveze u pogledu obveznog osiguranja vozila", pojašnjavaju se uvjeti u kojima svaka država članica može odstupiti od odredbi članka 3. te direktive u pogledu određenih fizičkih ili pravnih osoba, javnih ili privatnih, ili u pogledu određenih vrsta vozila ili određenih vozila koja imaju posebne pločice.

Poljsko pravo

6 Člankom 3. stavkom 1. ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Zakon o obveznom osiguranju, Jamstvenom fondu za osiguranja i Poljskom uredu osiguravatelja rizika u automobilskom prometu) od 22. svibnja 2003., u verziji primjenjivoj na glavni postupak (Dz. U. iz 2018., pozicija 473) (u daljnjem tekstu: Zakon o obveznom osiguranju) pojam „obvezno osiguranje" definira se kao „osiguranje osobe od građanskopravne odgovornosti ili osiguranje imovine ako se zakonom ili međunarodnim ugovorom koji je Republika Poljska ratificirala predviđa obveza ugovaranja osiguranja".

7 Člankom 4. točkom 1. Zakona o obveznom osiguranju pojašnjava se da je imatelj motornog vozila dužan za slučaj nastanka štete zbog upotrebe tog vozila sklopiti ugovor o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti.

8 Člankom 23. stavkom 1. tog zakona određuje se da je imatelj motornog vozila dužan za slučaj nastanka štete zbog upotrebe motornog vozila u svojem posjedu sklopiti ugovor o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti imateljâ motornih vozila.

9 Člankom 88. navedenog zakona predviđa se:

„1. Osoba koja nije ispunila obvezu ugovaranja obveznog osiguranja u skladu s uvjetima tog osiguranja opisanim u [ovom] zakonu dužna je platiti naknadu.

2. Iznos naknade iz stavka 1., koji treba platiti svake godine odgovara:

1. za ugovor o osiguranju [od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila]:

[…]
(b) u slučaju kamiona, traktora i autobusa – protuvrijednosti tri minimalne plaće;

[…]

[…]

3. U slučaju imatelja motornih vozila koji nisu poštovali obvezu ugovaranja osiguranja [od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila] u skladu s uvjetima tog osiguranja, iznos naknade ovisi o razdoblju tijekom kojeg taj imatelj nije bio pokriven osiguranjem svake godine i iznosi:

[…]

3. 100 % naknade utvrđene stavkom 2. točkom 1. – u slučaju da je to razdoblje dulje od 14 dana.

[…]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

10 Tužitelji iz glavnog postupka kupili su 1. rujna 2014. kamion (u daljnjem tekstu: predmetno vozilo). On je privremeno povučen iz upotrebe tijekom razdoblja od 29. listopada 2015. do 29. listopada 2019. na temelju uzastopnih odluka koje je donio Starost Ostrowiecki (predsjednik okruga Ostrowiec, Poljska), pri čemu je zaplijenio prometnu dozvolu i registracijske tablice predmetnog vozila. Na temelju odluke istog tijela od 20. ožujka 2019. predmetno vozilo privremeno je ponovno registrirano.

11 Tijekom razdoblja privremenog povlačenja iz upotrebe, to vozilo nije bilo u voznom stanju s obzirom na svoje tehničko stanje.

12 Budući da navedeno vozilo nije bilo pokriveno ugovorom o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu njegove upotrebe u razdoblju od 15. rujna 2017. do 20. ožujka 2019. (u daljnjem tekstu: predmetno razdoblje), Jamstveni fond dopisom od 20. svibnja 2019. obavijestio je tužitelje iz glavnog postupka o nepoštovanju obveze osiguranja te ih pozvao da podnesu dokumente kojima se dokazuje poštovanje ili nepostojanje te obveze. Istim im je dopisom izrekao kaznu od 6750 poljskih zlota (PLN) (otprilike 1500 eura) zbog nepoštovanja te obveze.

13 Ti su tužitelji podnijeli tužbu Sądu Rejonowy w Opatowie (Općinski sud u Opatówu), sudu koji je uputio zahtjev, radi utvrđenja nepostojanja obveze osiguranja predmetnog vozila za građanskopravnu odgovornost u pogledu njegove upotrebe tijekom predmetnog razdoblja. U prilog toj tužbi ističu da suobveza ugovaranja takvog osiguranja za razdoblje tijekom kojeg je vozilo privremeno povučeno iz upotrebe i izricanje kazne u slučaju nepoštovanja te obveze „nezakoniti i predstavljaju povredu prava građana”.

14 Jamstveni fond zahtijeva da se tužba odbije. Naglašava da se obveza ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti, predviđena u članku 23. stavku 1. Zakona o obveznom osiguranju, nalaže svakom imatelju motornog vozila na temelju sama njegova vlasništva, tijekom cijelog trajanja tog vlasništva, do njegova brisanja, i to neovisno o načinima stjecanja tog vozila, njegovu tehničkom stanju ili vremenu korištenja. Stoga, privremeno povlačenje vozila iz upotrebe ne oslobađa njegova imatelja obveze sklapanja takva ugovora. Slijedom toga, nepoštovanje te pravne obveze opravdava izricanje kazne predviđene u članku 88. Zakona o obveznom osiguranju.

15 Sud koji je uputio zahtjev napominje da je obveza imatelja motornog vozila da sklopi ugovor o osiguranju od građanskopravne odgovornosti za slučaj nastanka štete zbog upotrebe tog vozila, koja je predviđena u članku 23. stavku 1. Zakona o obveznom osiguranju, apsolutna, da se odnosi na samu činjenicu vlasništva nad vozilom i da je neovisna o njegovu tehničkom stanju, o tome je li ono u voznom stanju ili nije, načinima upotrebe tog vozila ili pak o činjenici da je ono povučeno iz upotrebe na temelju odluke nadležnog tijela. Usto, ističe da su sankcije koje se predviđaju poljskim pravom za slučaj nepoštovanja te obveze istovjetne, neovisno o tome koje su okolnosti tog nepoštovanja.

16 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, takvo je shvaćanje obveze ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti za slučaj nastanka štete zbog upotrebe motornog vozila preširoko te nadilazi svrhu Direktive 2009/103, odnosno zaštitu žrtava prometnih nezgoda.

17 Naime, s obzirom na sudsku praksu Suda koja se odnosi na pojam „upotreba vozilâ”, kako se on tumači u okviru te direktive, nalaganje obveze ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti koja obuhvaća i imatelje vozila koja nisu u voznom stanju i koja su povučena iz upotrebe na temelju odluka nadležnih tijela nije opravdano, s obzirom na to da eventualna šteta povezana s takvim vozilom ne može biti šteta nastala u pogledu „upotrebe vozilâ”, u smislu te sudske prakse. Budući da ne može doći do rizika koji pokriva takvo osiguranje, njime nisu pokriveni ni imatelj vozila koje nije u voznom stanju ni eventualni oštećenik, unatoč sklapanju ugovora o osiguranju i plaćanju povezane premije. Stoga je riječ o nepotrebnom teretu. Usto, sankcija za nepoštovanje obveze sklapanja takva ugovora je stroga.

18 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy w Opatowie (Općinski sud u Opatówu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 3. [Direktive 2009/103] tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti za slučaj nastanka štete zbog upotrebe motornih vozila obvezno i kada vozilo nije u voznom stanju te je privremeno povučeno iz upotrebe na zakonit način, na temelju odluke koju je donijelo nadležno tijelo?."

O prethodnom pitanju

19 Na temelju članka 99. Poslovnika Suda, kad se odgovor na pitanje postavljeno u prethodnom postupku može jasno izvesti iz sudske prakse, Sud može u svakom trenutku, na prijedlog suca izvjestitelja te nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odlučiti obrazloženim rješenjem.

20 U ovom predmetu valja primijeniti tu odredbu.

21 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. prvi stavak Direktive 2009/103 tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila obvezno tijekom razdoblja u kojem predmetno vozilo nije u voznom stanju s obzirom na svoje tehničko stanje, nije registrirano te je privremeno povučeno iz upotrebe u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.

22 Kao što je to Sud već u više navrata utvrdio, tim člankom 3. prvim stavkom, čija je formulacija vrlo općenita, državama članicama nameće se obveza uvođenja opće obveze osiguranja vozila u svoje nacionalne pravne poretke (presude od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 36. i navedena sudska praksa, i od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 39.).

23 Prema tome, svaka država članica, podložno odstupanjima predviđenima u članku 5. te direktive, mora osigurati da je svako vozilo koje se uobičajeno nalazi na njezinu državnom području pokriveno ugovorom sklopljenim s društvom za osiguranje koji pokriva, u granicama utvrđenima pravom Unije, građanskopravnu odgovornost koja nastaje u vezi s tim vozilom (presude od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 37. i navedena sudska praksa, i od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 40.).

24 U tom pogledu, valja podsjetiti na to da je pojam „vozilo" u članku 1. točki 1. Direktive 2009/103 definiran kao „svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet, a koje pokreće mehanička snaga, ali koje se ne kreće po tračnicama, i svako priključno vozilo, bilo da je priključeno ili ne".

25 Ta je definicija neovisna o tome za što se vozilo o kojem je riječ upotrebljava ili za što se može upotrebljavati (presude od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 38. i navedena sudska praksa, i od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 42.).

26 Usto, takva definicija govori u prilog objektivnom razumijevanju pojma „vozilo", koji je neovisan o namjeri njegova vlasnika ili druge osobe da ga stvarno upotrebljava (presude od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 39. i od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 43.).

27 Osim toga, Sud je već istaknuo da se pitanje područja primjene obveze ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, zbog razloga pravne sigurnosti, mora utvrditi unaprijed, to jest prije mogućeg sudjelovanja predmetnog vozila u nezgodi (presude od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 40. i od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 44.).

28 Sud je iz toga zaključio da činjenica da je u presudama od 4. rujna 2014., Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade (C-514/16, EU:C:2017:908) i od 20. prosinca 2017., Núñez Torreiro (C-334/16, EU:C:2017:1007), u biti odlučio da samo slučajevi upotrebe osiguranog vozila koji su obuhvaćeni upotrebom tog vozila kao prijevoznog sredstva i, slijedom toga, pojmom „upotreba vozila” u smislu članka 3. prvog stavka Direktive 2009/103 mogu dovesti do odgovornosti osiguravatelja za štetu prouzročenu tim vozilom, na temelju ugovora o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tog vozila, ni na koji način ne znači da se postojanje obveze ugovaranja takvog osiguranja mora utvrditi s obzirom na stvarnu upotrebu predmetnog vozila kao prijevoznog sredstva u određenom trenutku (presuda od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 41.).

29 S obzirom na te elemente, Sud je presudio da vozilo koje je registrirano i stoga nije zakonito povučeno iz upotrebe te koje je u voznom stanju odgovara pojmu „vozilo” u smislu članka 1. točke 1. Direktive 2009/103 i da je, slijedom toga, ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila obvezno, na temelju članka 3. prvog stavka navedene direktive, kada je predmetno vozilo još uvijek registrirano u državi članici i kada je u voznom stanju, ali je parkirano na privatnom zemljištu samo zbog odluke njegova vlasnika koji ga više nema namjeru voziti (presuda od 4. rujna 2018., Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, t. 42. i 52.).

30 S obzirom na te iste elemente, Sud je također presudio da isto u načelu treba vrijediti za vozilo registrirano u jednoj državi članici koje se nalazi na privatnom zemljištu i čije je uništenje predviđeno odlukom njegova vlasnika, čak i ako to vozilo u određenom trenutku nije u voznom stanju zbog svojeg tehničkog stanja (presuda od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 47.).

31 Sud je ipak utvrdio da, iako je točno da registracija vozila, u načelu, potvrđuje njegovo vozno stanje i stoga činjenicu da se može koristiti kao prijevozno sredstvo, ipak se ne može isključiti da registrirano vozilo objektivno definitivno nije u voznom stanju zbog njegova lošeg tehničkog stanja. Stoga je pojasnio da je nužno, kako bi se takvo vozilo isključilo iz obveze osiguranja predviđene člankom 3. prvim stavkom Direktive 2009/103, u skladu s primjenjivim nacionalnim propisom, da se vozilo službeno povuče iz upotrebe (vidjeti u tom smislu presudu od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 58.).

32 Sud je iz toga zaključio da se na vozilo registrirano u jednoj državi članici i dalje primjenjuje obveza osiguranja iz članka 3. prvog stavka Direktive 2009/103 sve dok nije zakonito povučeno iz upotrebe u skladu s primjenjivim nacionalnim propisom (presuda od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 60.).

33 Iz te sudske prakse jasno se može zaključiti da, ako motorno vozilo nije u voznom stanju s obzirom na svoje tehničko stanje, nije registrirano te je, usto, zakonito povučeno iz upotrebe u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom, to vozilo nije obuhvaćeno obvezom osiguranja predviđenom člankom 3. prvim stavkom Direktive 2009/103. Naime, takvim se zakonitim povlačenjem iz upotrebe objektivno utvrđuje da se predmetno vozilo ne može upotrebljavati i zato ne može

koristiti kao prijevozno sredstvo te da stoga nema svojstvo „vozila” u smislu članka 1. točke 1. Direktive 2009/103 (vidjeti po analogiji presudu od 29. travnja 2021., Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, C-383/19, EU:C:2021:337, t. 58. i 59.). Činjenica da je to povlačenje privremeno u tom pogledu nema utjecaja, s obzirom na to da ništa ne upućuje na to da takva okolnost utječe na stvarno povlačenje predmetnog vozila iz upotrebe, tijekom trajanja tog povlačenja.

34 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. prvi stavak Direktive 2009/103 treba tumačiti na način da ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila nije obvezno tijekom razdoblja u kojem predmetno vozilo nije u voznom stanju s obzirom na svoje tehničko stanje, nije registrirano te je privremeno povučeno iz upotrebe u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.

Troškovi

35 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke iz glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) rješava:

Članak 3. prvi stavak Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti treba tumačiti na način da ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila nije obvezno tijekom razdoblja u kojem predmetno vozilo nije u voznom stanju s obzirom na svoje tehničko stanje, nije registrirano te je privremeno povučeno iz upotrebe u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.

Potpisi